

УДК 711.,712.4.

Олейнюк-Пухняк О. Р.*к. с-г. н., доц. кафедри:**Ландшафтної архітектури,**садово-паркового господарства та урбоекології**ННІ Лісового та садово-паркового господарства**НЛТУУ. Львів.*

РОЛЬ ЕКОФІЗІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ПРОСТОРОВОМУ ПЛАНУВАННІ МІСЬКИХ ЛАНДШАФТІВ

Анотація: в статті опрацьовано новітні підходи до вивчення міського простору з точки зору ландшафтної оцінки. Для якісного формування та планування міських просторів є необхідним розуміння фізіографічної будови території міста, яка дає відповіді на коректне проектування споруд, їх висотності та щільності, а також пропорційні співвідношення відкритих просторів міста та забудови. Вплив ландшафтних, географічних та екологічних умов просторів формують екофізіографічну оцінку місцевості, де планується майбутнє будівництво.

Ключові слова: ландшафт, простір, ландшафтне планування, архітектурне проектування, фізіографія, екофізіографія.

Вступ.

Сьогодні деградація навколишнього середовища відбувається в результаті відсутності комплексної інформації та оцінки про стан, якість і функціонування навколишнього середовища. Такий стан недостатніх досліджень та моніторингу природного укладу простору є результатом прийняття неправильних рішень територіального планування.

У загальному сенсі фізіономіка – це опис зовнішності, фізіономічних особливостей чогось матеріального – його «обличчя» (у широкому сенсі цього слова), як матеріальної поверхні, що формується під дією внутрішніх і зовнішніх чинників, а фізіографія – це опис природи-середовища, яким вона є на діючий момент. [14]

У 1900-х роках під значенням «фізіографія» розуміли геоморфологічне вивчення територій регіонального масштабу, хоча саму геоморфологію можна розглядати як науку про форми земної поверхні різного походження. Такий опис базується на виділенні морфологічних складових, що саме і дозволяє створювати фізіографічні карти та схеми, а також якісні просторові оцінки. Якщо ці складові відзначаються регулярністю, можна говорити про «мову і текст поверхні». Ми тільки й займаємось тим, що читаємо тексти поверхонь, які

весь час змінюються (поверхня виступає своєрідним палімпсестом, на відміну від поширеної думки, що таким є ландшафт, тобто її структура постійно змінюється, текст переписується. Як приклад, наведу роботу [Turner, Ruscher, 1988], у якій автори розглядають фізіографічні райони штату Джорджія (рис. 1), які виділялися на основі морфології і морфометрії та упорядкованості ділянок землекористування (land use), тобто у англійській літературі фізіографічний підхід продовжує існувати – виділяються фізіографічні (а не географічні) райони. І хоча автори не дають свого визначення ландшафту, з тексту видно, що йдеться про особливості упорядкування земельних ділянок різних типів. Ось тут доречним стає виділення місцевостей і урочищ.

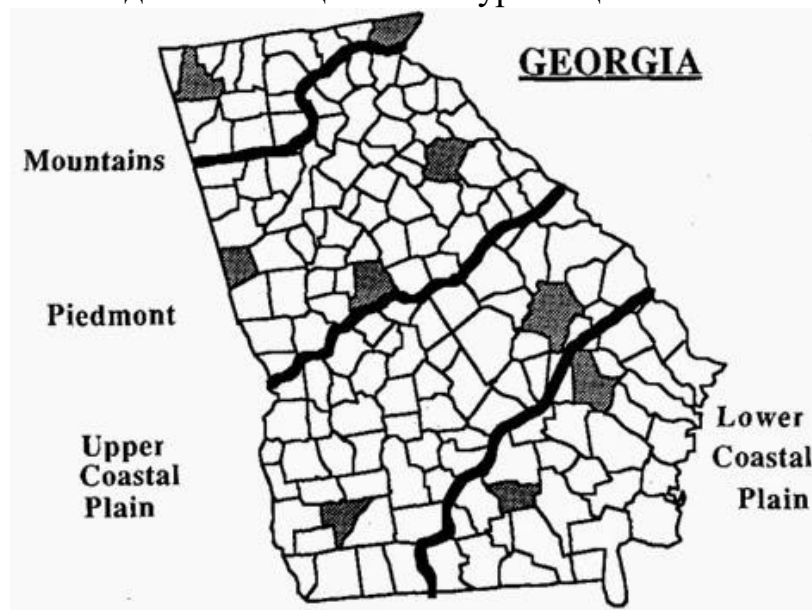

Рис.1. Фізіографічні райони штату Джорджія [Turner, Ruscher, 1988: 242],[2]

Програма і методи досліджень.

Роль досліджень, що стосуються аналізу довкілля: функціонування і можливості реалізації в його межах, а також різноманітних суспільно-господарських функцій в просторовому плануванні еволюціонували разом зі змінами, що трапляються в підході до питань охорони та збереження натурального середовища. Розвиток нових методів досліджень середовища та просторів є необхідними для становлення перш за все нових завдань, які ставляться перед фізіографічними дослідженнями та оцінками ландшафтів різного характеру.

Виклад основного матеріалу. Результати досліджень.

Сьогодні проєктанти діють антропопресивною напругою, що спричиняє, часто до незворотних змін в природній формі існуючого простору. Прикладом може бути закриття річки Полтви у м. Львів, що спричинили до незворотних змін ландшафтної структури міста. (Рис.2.)

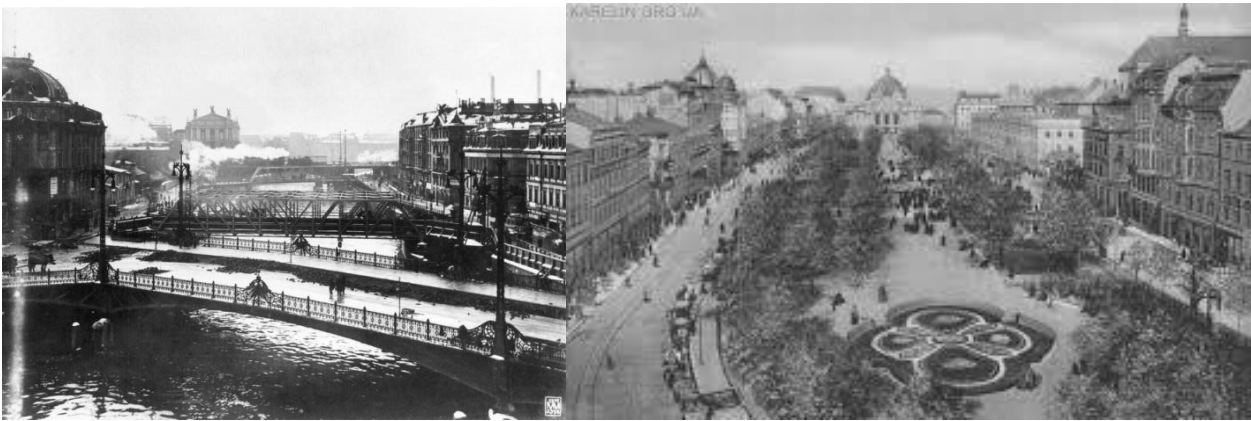

Рис.2. Полтва XIX ст., Полтва XX ст.

Всі ці процеси спричинили, що в 80 роках минулого століття з'являються нові визначення фізіографії, а також в прочитання цієї науки іншому ракурсі. Розпочато нові підходи до розгляду та осмислення мети завдань, що виставляються перед цією наукою - достатньо новою для України, особливо в контексті ландшафтної архітектури та ландшафтного планування.

Містобудівна фізіографія постає сьогодні, як новий актуальний напрям досліджень природного середовища для коректного територіального планування. Містобудівна фізіографія забезпечує загальні основи оцінки природних умов для різних форм планування. Основні напрямки проведених робіт та досліджень:

- Формування пунктів досліджень, що є необхідними для містобудівного планування
- Оптимізація використання сільськогосподарських угідь. Оцінка для потреб відпочинку і туризму. Сприйняття ландшафту та оцінка його естетичних якостей.
- Оцінка природничих елементів, які необхідно захистити для формування здорового міста, в якості елементів просторової структури планування.

Діапазон використання фізіографічних досліджень в області ландшафтного планування та їх застосування у проектних рішеннях.

1. Оцінка придатності земель для потреб сільського господарства
2. Оцінку придатності території для потреб поселення
3. Оцінку придатності території для цілей туризму і відпочинку
4. Оцінка придатності навколишнього середовища для виконання експлуатаційних функцій.

5. Формування карти-програми результатів досліджень (проект благоустрою вибраної ділянки до виконання експлуатаційних функцій).

За попередньо наведеною структурою проводяться фізіографічні дослідження на кафедрі Ландшафтної архітектури, садово-паркового господарства та урбоекології Національного лісотехнічного університету України. Нами започатковані перші розробки екофізіографічних оцінок малих міст Львівської області Рис. 3., Рис. 4., Рис. 5., Рис. 6.

Наведено приклади картографічного аналізу існуючої ландшафтної картини міста з різних аспектів, що впливають на формування, розвиток та розбудову міста. Необхідними такі дослідження є і для збереження історичної структури, а також коректного формування сучасного простору малого міста.

Дослідження проводились комплексні різними методиками, маршрутними, іконографічними, опитувальними та соціологічними, а також проводилась взаємодія з територіальною громадою та адміністрацією міста. Дослідження проводились в межах навчального процесу з студентами 4-го курсу Ландшафтної архітектури напряму Архітектура, Містобудування. Завдання було поставлено мером міста і науковим складом кафедри перед студентами в рамках дисципліни «Ландшафтний дизайн».

Рис.3. Фізіографічна структура міста Судова Вишня, Мостиського району Львівської області.

Рис.4. Оцінка акваторій міста Судова Вишня, Мостиського району Львівської області.

Рис.5. Оцінка взаємодії акваторій та забудови міста Судова Вишня, Мостиського району Львівської області.

Рис.6. Оцінка відкритих просторів та вуличної структури міста Судова Вишня, Мостиського району Львівської області.

Такі комплексні екофізіографічні дослідження дали відповіді на коректне проектування відкритих просторів в місті. Озеленення вулиць, формування якісних насаджень у спеціальних ландшафтах міста, а також створення сучасних і здорових громадських просторів міста.

Висновки:

Отже, екофізіографія це міждисциплінарна наука, що займається дослідженням систем, географічних і природних для потреб системи планів землекористування і забудови з точки зору захисту ресурсів і поліпшення природного середовища та формування довкілля людини.

З поточного визначення випливає, що найважливіші завдання, які ставляться перед дослідниками-проектантами, це захист найцінніших ресурсів та якостей середовища, а також вплив на оптимізацію довкілля. Основне завдання фізіографії - дослідження та комплексна оцінка природного середовища для коректного та якісного територіального планування. Екофізіографічні дослідження дають підстави для раціонального управління економікою ресурсами недоторканої природи, в цілях забезпечення в даній області належних умов для функціонування екосистем, життя людей та їх економічної діяльності.

Бібліографія:

1. Inkpen R. Science, Philosophy and Physical Geography. Simultaneously published in the USA and Canada by Taylor & Francis Group or Routledge, London and New York, 2005. – 164 p. <http://bookzz.org/book/1178506/0f4c25>
2. Ковалёв А.П. Ландшафт сам по себе и для человека. – Харьков: «Бурун Книга», 2009. – 928 с.
http://www.geography.pp.ua/2014/09/blog-post_10.html
3. Macmillan Visual dictionary Geography –
<http://ru.bookzz.org/book/638961/424f46>
4. Johnston R. Geography – Coming Apart at the Seams? In: Questioning Geography. Fundamental Debates. Edited by Noel Castree, Alisdair Rogers and Douglas Sherman. Blackwell Publishing Ltd., 2005. – P. 9 – 25. -<http://ua.bookfi.org/book/695033>
5. Matthews J.A., Herbert D.T. Geography: A Very Short Introduction. Oxford New York: Oxford University Press, 2008. – 181 p. -<http://bookzz.org/book/563647/0092ec>
6. Virilio P. A Landscape of Events (Writing Architecture). This work originally appeared in French under the title Un paysage d'événements, © 1996 Editions Galilée, Paris. This translation © 2000 Massachusetts Institute of Technology, London: The MIT Press Cambridge, Massachusetts,- <http://bookzz.org/book/1003034/eff132>
7. Polnac L. Purpose, Pattern and Process. Eighth edition. Copyright © by Kendall / Hunt Publishing Company, 2008. – 442 p. -<http://bookzz.org/book/827182/ba7469>
8. Landscape pattern analysis. BIO_SOS Biodiversity Multisource Monitoring System: from Space TO Species, Editor Paola Mairota. Florence Beroud, 2010. – 82 p.
<http://www.biosos.eu/deliverables/D6-4.pdf>
9. Geography Basics, Ray Sumner, Editor, Long Beach City College, Salem Press Pasadena, California Hackensack, New Jersey (2 Volumes Set), 2004, 634 p.–
<http://bookzz.org/book/1011369/765faf>
10. Gritzner Ch.F. Why Geography? *Journal of Geography* 102: 90 - 91. –
<http://academic.evergreen.edu/g/grossmaz/gritzner.html>
11. Elsevier's Dictionary of Geography in English, Russian, French, Spanish and German, compiled by V.M. Kotlyakov and A.I. Komarova. Amsterdam – Boston – Heidelberg – London – New York – Oxford - Paris – San Diego – San Francisco – Singapore – Sydney – Tokyo, Elsevier, 2007. – 1048 p. -
<http://bookzz.org/book/563193/ab24f0>
12. Bohm B.A. The Geography of Phytochemical Races. – The New York Botanical Garden: Springer, 2009. – 348 p. -<http://bookzz.org/book/2144128/6fbc60>
13. The Geography of War and Peace: From Death Camps to Diplomats. Edited by Colin Flint.- New York: Oxford University Press, 2005. – 461 p. -<http://bookzz.org/dl/735108/c49c3c>

14. Ковальов О.П., Проблема людини і географія майбутнього: чи є достатнім наукове відображення геопростору // Український географічний журнал, 2001, № 1 (33). - С. 57 - 62.

Аннотація

В статье обработано новейшие подходы к изучению городского пространства с точки зрения ландшафтной оценки. Для качественного формирования и планирования городских пространств является необходимым понимание физиографического строения территории города, которая дает ответы на корректное проектирование сооружений, их высотности и плотности, а также пропорциональные соотношения открытых пространств города и застройки. Влияние ландшафтных, географических и экологических условий пространств формируют экофизиологической оценки местности, где планируется будущее строительство.

Abstract

In the article, processed with the latest approaches to the study of urban space from the point of view of landscape assessment. For the qualitative formation and planning of urban spaces is a necessary understanding of the physiographic structure of the territory of the city, which gives answers to the correct design of buildings, their height and density, and the ratio of open spaces of cities and buildings. The influence of landscape, geographical and environmental conditions of the spaces formed ecofor assessment of areas where future construction is planned.

УДК 712.2

Рубан Л. І.

*кандидат архітектури, доцент,
докторант кафедри ландшафтної архітектури КНУБА*

ПРИРОДНО-ГІДРОЛОГІЧНИЙ МЕТОД ЗАХИСТУ ПРИБЕРЕЖНИХ ТЕРИТОРІЙ: окремі питання формування методологічного підходу на основі «блакитно-зеленої» інфраструктури

Анотація: стаття присвячена дослідженню можливостей та доцільності використання природно-гідрологічного методу захисту прибережних територій на основі «блакитно-зеленої» інфраструктури, який формує «базис» наступних планувальних рішень комплексної програми заходів щодо сучасної архітектурно-ландшафтної організації цих територій.

Ключові слова: прибережні території, архітектурно-ландшафтна організація територій, природно-гідрологічний метод захисту, «блакитно-зелена» інфраструктура.